

Nr 31.

Av herr **Lindley**, om uppförande å ordinarie stat av redaktörsbefattningen vid tidskriften »Underrättelser för sjöfarande» m. m.

Vid 1935 års riksdag väcktes tvenne likalydande motioner (I: 31 och II: 82) vari hemställdes, att riksdagen måtte på grund av vad i motionerna anförts i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att den civila personalen vid »Underrättelser för sjöfarande» sattes, redaktören på ordinarie och övrig personal på extra ordinarie stat eller »att det i sin helhet vad gällde denna fråga ornades så, som i betänkandet den 21 juni 1928» föreslagits av för utredning rörande planläggning av sjökarteverkets framtida arbete ävensom i fråga om verkets organisation och ställning till statsförvaltningen i övrigt av Kungl. Maj:t tillkallade utredningsmän.

I över motionerna avgivet utlåtande framhöll statsutskottet — under erinran att ett motionsvis gjort yrkande i nämnda syfte avslagits vid 1934 års riksdag, varvid statsutskottet framhållit, att den av vederbörande motionär berörda frågan kunde förväntas komma under övervägande i samband med prövningen av sjökarteverkets omorganisation — att utskottet, som i stort sett vore ense med motionärerna därutinnan, att den nuvarande anställningsformen för tidskriftens redaktionspersonal knappast kunde anses vara fullt tillfredsställande, ansåge sig, under hänvisning till att sjökarteverkets omorganisation stode på dagordningen, icke böra föreslå, att beslut i den motionsvis framförda frågan för det dåvarande fattades av riksdagen. Emellertid ville utskottet uttala sin bestämda förväntan att spörsmålet om den lämpligaste anordningen beträffande nämnda personals tjänsteställning bleve av vederbörande myndigheter underkastat saklig prövning och slutligt löst i samband med det vilande omorganisationsförslaget.

Utskottets utlåtande blev av riksdagen godkänt.

Beträffande nämnda redaktionspersonal torde böra erinras om följande. Med avseende på tidskriftens behov av fastare avlöningsformer för redaktionspersonalen har chefen för sjökarteverket i underdåniga skrivelser redan den $\frac{31}{8}$ och den $\frac{5}{12}$ 1921 föreslagit, att tidskriftens redaktör samt en assistent ävensom ett kvinnligt skrivbiträde måtte uppföras å ordinarie stat. Chefen för sjökarteverket framhöll, att man icke med säkerhet kunde räkna med att för all framtid erhålla lämplig pensionerad officer såsom redaktör för tidskriften och, då en tillräckligt kvalificerad civil arbetskraft säkerligen icke torde kunna erhållas för den utgående avlöningen, syntes det angeläget, att denna fråga ordnades efter andra grunder. Enligt dåvarande kartverkschef borde befattningen jämställas med redaktörskapet för Kommerskollegii Meddelanden och kommerskollegii sjötekniska biträde, varför redak-

törsbefattningen vid »Underrättelser för sjöfarande» vid framtida reglering borde placeras i andra lönegraden, således enligt nuvarande beräkningsgrunder i lönegrad B 24. Kartverkschefen anförde vidare, att som assistenten vid förfall för redaktören skall kunna träda i dennes ställe, måste på den person, som avses att bekläda assistentbefattning, ställas ganska höga fordringar på såväl kunskap i främmande språk som svensk språkbehandling. Med anledning härav ansåg kartverkschefen att assistentbefattningen i avlöningshänseende borde jämföras med kartografbefattningen vid sjökartverket, således enligt nuvarande lönereglemente i lönegrad B 21.

Efter att hava inhämtat yttrande från den dåvarande löneregleringskommittén, vilken vid tillfället ansåg frågan för tidigt väckt, fann sig Kungl. Maj:t ej böra föreslå riksdagen att uppföra befattningarna på ordinarie stat.

I sin skrivelse rörande sjökartverkets medelsbehov för budgetåret 1927/1928 framhöll kartverkschefen med tanke på att den dåvarande redaktören passerat 60-årsåldern och med tanke på den framtida skötseln av tidskriften, att det var nödvändigt att så söka ordna assistentbefattningen, att assistenten framdeles kunde övertaga redaktörsbefattningen. Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 4 jan. 1927 anförde föredragande departementschefen, att med hänsyn till vad kartverkschefen upplyst förevarande fråga icke längre syntes kunna skjutas på framtiden utan böra få sin lösning.

I statsverkspropositionen till 1936 års riksdag framhåller föredragande departementschefen att han förutsatt, att organisationen i stort sett bör bibehållas även under nästkommande budgetår. Emellertid föreslog departementschefen att, när det till redaktören vid »U.f.s.» av kartverkschefen fastställda arvudet 6,000 kronor för år icke kunde anses vara utmätt i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t tillämpas vid bestämmandet av ersättning åt arvodespersonal inom försvarsväsendet, detta arvode skulle nedsättas till 3,600 kronor för år samt att befattningen skulle bibehållas som arvodesbefattning — »med hänsyn till att ett uppförande av befattningen å ordinarie stat syntes kunna innebära ett föregripande av sjökartverkets omorganisation».

Beträffande den övriga personalen ansåg däremot departementschefen, att denna personal borde beredas anställning såsom extra ordinarie befattningshavare — »i syfte att bereda densamma en tryggare ställning».

Departementschefens förslag bifölls av riksdagen.

Frågan om redaktörsbefattningens överförande till ordinarie stat synes dock icke sedermera hava upptagits till prövning av kartverkschefen i samband med omorganisationen, vilket framgår av 1936 års statsverksproposition (nr 225), rörande försvarsväsendet, samt 1937 års statsverksproposition.

Beträffande användandet av pensionerade officerare vid sjökartverket torde i detta sammanhang följande böra anföras.

Uti motion (II: 103) till 1934 års riksdag anföres, att sjökartverkskommittéerna vända sig mot att till vissa av de bäst avlönade posterna användas pensionerade officerare, vilka härigenom kommit i en bättre eller nära nog bättre löneställning än den, de hade, medan de voro i aktiv tjänst. Vidare

framhålla sjökarteverkskommitterade, att överårig arbetskraft ej längre bör ifrågakomma vid verket.

I förevarande sammanhang torde erinras om att styrelsen för sjökarteverket för att tillmötesgå sjökarteverkskommitterades önskan nedbringade de pensionerade officerarnas antal genom att förena befattningen som redaktör för »Svensk Lots» med befattningen som föreståndare för försäljningskontoret. Detta skedde år 1931. Av statsverkspropositionen 1935 framgår emellertid att kartverkschefen ånyo önskade uppdelna befattningarna och anhöll om ett arvode av 3,000 kronor för år för att anförtro uppdraget som redaktör för »Svensk Lots» åt antingen en pensionerad officer eller »annan för ändamålet lämplig person». Vid föredragning av punkt 95 den 10 april 1935 i andra kammaren framhöllo tvenne talare dels att de ej voro övertygade om, att det var nödvändigt att uppdelna befattningarna på skilda befattningshavare, dels att, om så ändock komme att ske, även det senare alternativet med en »annan för ändamålet lämplig person» som redaktör borde komma i åtanke.

Av statskalendern 1935 framgår att befattningen sedan 1934 varit vakant men upprätthållits av en kommandörkapten av 1:a graden på stat, således med lön från flottan. Enligt 1936 års statskalender uppehåller samma kommandörkapten fortfarande befattningen, men nu som civil befattningshavare. Den ifrågavarande officeren uppehöll således redan befattningen, när kartverkschefen anhöll om anslag för dess inrättande. När en högre officer på liknande vis placeras på en arvodesbefattning någon tid innan han skall avgå med pension och sedan helt enkelt får kvarsitta på denna post, som han redan innehaft i aktiv tjänst, utan att densamma ledigförklaras i vanlig ordning, kan helt naturligt ej »någon annan för ändamålet lämplig person» hava möjlighet att ifrågakomma. I samband härmed kan nämnas, att föreståndarebefattningen för försäljningskontoret så sent som i juni månad 1936 ånyo besattes med en pensionerad officer.

Genom den av nuvarande kartverkschef beträdda vägen synas pensionerade högre sjöofficerares intressen bliva tillgodosedda i högre grad än som svarar mot sjökarteverkets arbetsuppgifter. Dessa kunna näppeligen i längden gagnas av, att man besätter så pass ledande befattningar med personer, som blivit uttjänta inom annat område av statsförvaltningen.

Redaktörsbefattningen vid »U. f. s.» nybesattes år 1932 någon tid efter det den nuvarande chefen för sjökarteverket tillträtt ämbetet. Något ledigförklarande av posten i vanlig ordning synes ej hava skett. Emellertid framhålls i herr Holmgrens motion (II: 246) till 1936 års riksdag följande: »Vad redaktörsbefattningen beträffar, måste denna stå öppen för allmän konkurrens om man vill försäkra sig om att till befattningen erhålla en skicklig arbetskraft, och löneförmånerna hava bestämts med hänsyn härtill. Med avseende å arbetets självständighet och betydelse lära för övrigt de militära arvodesbefattningarna ingalunda kunna likställas med den ifrågavarande befattningen.» Av ovanstående framgår att även denna motionär anser att redaktörsbefattningen ej lämpligen bör vara arvodesbefattning.

Beträffande speciellt ett uppförande på civil ordinarie lönestat av befattningen som redaktör för »Underrättelser för sjöfarande» torde böra nämnas att styrelsen för sjökarteverket i sitt betänkande den 25 oktober 1930 beträffande en annan avdelningsföreståndarebefattning yttrat, att föresändaren för militärdetaljen har till speciell uppgift att komplettera och vidmakthålla för flottans behov särskilt utarbetade sjökort, farledsbeskrivningar m. m. och i anslutning härtill kommit till det resultatet, att befattningen borde uppföras på ordinarie stat. I enlighet härmed beslöt jämväl 1936 års riksdag att uppföra förenämnda befattning på ordinarie stat från och med den 1 juli 1937.

I styrelsens för sjökarteverket underdåniga äskande för budgetåret 1936/1937 framhålles emellertid, att chefen för sjökarteverket i oktober 1931 avlätit en skrivelse till vissa sjöfartssammanslutningar med begäran om deras yttrande angående tidskriftens redigering och innehåll. »Av svaren framginge, att — därest vissa smärre önskemål vunne beaktande — vederbörande voro nöjda med det sätt varpå tidskriften sköttes. Härav ansåge sig sjökarteverkschefen kunna draga den slutsatsen, att något skäl till förändring av redaktörens anställningsform icke föreläge.» I sin skrivelse till styrelsen för sjökarteverket rörande verkets medelsbehov för budgetåret 1936/1937 framhåller kartverkschefen ännu tydligare sin uppfattning beträffande förändring av redaktörens anställningsform enligt följande: »Det enda bärande skäl, som skulle kunna åberopas för en dylik förändring, vore att tidskriften icke skötts på ett tillfredsställande sätt.»

Det har emellertid icke heller veterligen förekommit några klagomål mot skötseln av sjökarteverkets militärdetalj, men likväl har dess föreståndare vid omorganisationen befordrats till ordinarie från och med den 1 juli 1937.

Beträffande ovannämnda av chefen för sjökarteverket i oktober år 1931 avlättna skrivelse till sjöfartssammanslutningarna torde därjämte böra erinras följande. I sitt svarsyttrande den 1 december 1931 framhåller »Sveriges Fartygsbefälsförening» bl. a. att föreningen i skrivelse av den 27 november 1930 berört omfattningen av publikationen och där kraftigt framhållit sin uppfattning. Från denna fanns ej anledning att avvika. Tvärtom ville föreningen ännu en gång understryka, att om redaktören för »Underrättelser för sjöfarande» är en person, som förstår sin sak, behövs ej några snäva gränser för vad som skall publiceras. I skrivelsen av den 27 november 1930, till vilken föreningen hänvisade, framhålles beträffande tidskriftens redigering och sjökarteverkets omorganisation bl. a. följande: »I förslagets uppdelning av personalen i ordinarie och extra, ha vi särskilt fäst oss vid, att föreståndaren för den militära avdelningen föreslagits till ordinarie men ej redaktören för 'Underrättelser för sjöfarande'.

Utan att på något sätt vilja underkänna betydelsen av att den militära detaljen handhaves på ett tillfredsställande sätt kunna vi dock ej underlåta framhålla, att för handelssjöfartens vidkommande har redaktören en avsevärt mera ansvarsfull post att fylla. Styrelsen har även kraftigt framhållit, att sjökarteverkets främsta uppgift är att tjäna handelssjöfarten, var-

för ett sådant värdesättande av redaktören ej kan vara välbetänkt eller berättigat. I detta sammanhang kunna vi ej heller underlåta framhålla, att redaktörsbefattningen för framtiden bör innehavas av en väl kvalificerad person från handelsflottan och ej såsom nu av en pensionerad kommendörkapten. 'U. f. s.' har under åren svällt ut på ett sätt som ej gagnar fartygsbefälet. Visserligen har styrelsen meddelat att man numera följer de linjer, som sjökarteverkskommitterade föreslogo, men hur som helst anser föreningen, att ett befäl, som fått sin uppfostran vid handelsflottan, är bäst skickat, när det gäller urval av de notiser, som böra inflyta.»

Vid behandling i statsrådet av de kommitterades betänkande av den 21 juni 1928 anförde föredragande departementschefen, att en allsidig utredning erfordrades beträffande planläggningen av verkets framtida arbete »med beaktande av att handelssjöfartens berättigade intressen bliva vederbörligen tillgodosedda». Vidare erinrade statsrådet om chefens för sjökarteverket den 4 oktober 1926 avgivna förslag i ämnet, vari bl. a. framhålles, »hurusom, i motsats till vad tidigare varit fallet, verkets arbete numera i väsentlig grad tjänar den kommersiella trafiken».

Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande» är den av sjökarteverkets avdelningar, som främst tjänar handelssjöfarten i utländska farvatten, samt en mycket viktig publikation, varför redigeringen av densamma bör anföras åt i denna sjöfart och med detta arbete väl förtrogen personal. Anställningsfordringarna för redaktörs- och assistentposterna äro, som framgår av kartverkschefens skrivelse rörande sjökarteverkets behov för budgetåret 1927/1928, desamma, nämligen språkkunskap och nautisk bildning. Så länge redaktörsbefattningen är en arvodesbefattning och assistentbefattningen en extra ordinarie befattning kan emellertid vid redaktörsombyte redaktionsarbetets kontinuitet icke tillfredsställande tryggas i enlighet med av förutvarande kartverkschef, riksdag och Kungl. Maj:t godtagen befodringsprincip, när assistenten ej kan ifrågakomma till redaktörsbefattningen utan att få såväl anställnings- som lönevillkor betydligt försämrade.

Beträffande befattningen som föreståndare för militärdetaljen kan såsom en jämförelse anföras, att i styrelsens för sjökarteverket betänkande av den 25 oktober 1930 framhålles, att denna befattning bör uppföras å ordinarie stat bl. a. för att förhindra täta ombyten på posten. På den för handelssjöfarten så viktiga redaktörsbefattningen vid »U. f. s.» däremot kommer under nuvarande regim i stället relativt täta ombyten att uppstå, närmare bestämt varje gång ny pensionerad officer tillsättes. Redaktörerna komma även härigenom att utgöras av äldre i handelssjöfart och befraktning fullkomligt oerfarna män. Samtidigt hindras assistenten, som ägnat sin krafts dagar åt publikationen, att genom befodran uppnå en draglig levnadsstandard under det att den nyantagne redaktören genom sin pension som högre sjöofficer jämte redaktörsarvodet erhåller en privilegierad ekonomisk ställning.

Vid bedömande av redaktörens löneställning, därest han vunne anställning såsom ordinarie tjänsteman, anför kartverkschefen i sitt till styrelsen

för verket avgivna förslag rörande verkets medelsbehov för budgetåret 1936/1937, att redaktören vid sådant förhållande bör placeras i lönegrad B 26. Förutvarande kartverkschef ansåg emellertid, som ovan anförts, att redaktören icke bör placeras i högre löneställning än redaktören för Kommerskollegii Meddelanden och kommerskollegii sjötekniska konsulent, således i lönegrad B 24, en placering som allt fortfarande bör kunna vara till fyllest.

Bestridandet av de ökade kostnader, som skulle uppstå genom överförandet av redaktörsbefattningen vid »U. f. s.» å ordinarie stat, skulle sannolikt med lämplig sparsamhet kunna ske inom ramen för nuvarande anslag, vilket antagande finner stöd i den underdåniga skrivelse, som styrelsen för sjökartverket på kartverkschefens begäran den 6 november 1936 avlätit till Kungl. Maj:t och vari framhålles, att å anslaget till tidskriften »Underrättelser för sjöfarande» uppstått ett överskott, som vid senaste budgetårskifte uppgick till 10,477:25 kronor, samt hemställdes att därav få disponera ett belopp av högst 8,000 kronor för inredning av en kosterbåt, tillhörande annan avdelning vid sjökartverket. Denna framställning, som remitterades till riksräkenskapsverket den 7 december 1936 och avstyrktes av nämnda ämbetsverk, avgjordes slutligen av Kungl. Maj:t — i försvarsdepartementet — den 30 december 1936 och lämnade Kungl. Maj:t framställningen utan bifall.

På grund av vad ovan anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att redaktörsbefattningen vid tidskriften »Underrättelser för sjöfarande» från och med nästkommande budgetår uppföres å ordinarie stat med placering i 24:e lönegraden i avlöningsreglementet för den civila statsförvaltningen samt

att för anställningen bör fordras förutom språkkunskap och nautisk bildning jämväl god erfarenhet i handelssjöfart.

Stockholm den 20 januari 1937.

Charles Lindley.